

سیره پیامبر اکرم (ص)

در استقبال از ماه مبارک رمضان

محمدصدیق قربانی (مذهب: شافعی)^۱، ابراهیم زاهدی فرد^۲
(استان فارس)

چکیده

خداوند متعال در قرآن کریم حضرت محمدبن عبدالله(ص) را اسوه حسنه و انسان کامل، به بندگان معرفتی کرده است و بشر سرگشته معاصر برای نجات از گمراهی و گرفتاری را بیش از پیش نیازمند این الگوی کامل در زندگی دانسته است. این مقاله بر آن است تا به سیره و احوال معنوی حضرت رسول اکرم(ص) در قبل از ماه رمضان و در طول این ماه مبارک بپردازد و از این رهگذر سیره عملی آن حضرت را به صورت کاربردی به منظر نظر مؤمنان و پیروان حضرت(ص) بنمایاند.

واژگان کلیدی: رمضان، سیره، اسوه، محمدبن عبدالله، روزه

مقدمه

خدای منان، ما را فرمان داد، از منبش و روش پیامبرش پیروی کنیم، و فرمان برداری از او را بر ما واجب نمود، آن جا که فرمود:

«و ما آتاکم الرسول فخذوه و ما نهاکم

عَنْهُ فَانْتَهُوا

آنچه را که رسول خدا برایتان آورده است، بگیرید (و از آن پیروی کنید) و از آنچه شما را بازداشته است؛ به پرهیزید»^۳.

و فرمود:

«مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَ مَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا

کسی که از رسول، اطاعت نماید، در حقیقت از الله اطاعت نموده است. کسی که روی برتابد، ما تو را بر آنان (به عنوان) محافظ (و کنترل کننده) نفرستادیم»^۴.

خداوند مهربان آگاه بر عیان و پنهان دلها، اطاعت از رسولش را رمز و نشان محبت و دوست داشتن خود قرار داده است؛ آن جا که فرمود:

«قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَ يُغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَ اللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

بگو: اگر خداوند را دوست دارید پس از من فرمان برداری کنید تا خداوند شما را دوست بدارد و گناهانتان را ببامزد؛ و خداوند بسیار آمرزنده و مهربان است»^۵.

زندگی‌اش از حکم و تقدیر الهی رضایت کامل داشته باشد؛ و صادقانه و در ظاهر و باطن بدون اعتراض درونی و خودداری ظاهری، بندگی خدا را گردن نهد.^۸ خداوند فرمود:

«فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

به پروردگارت سوگند آنان مؤمن نخواهند شد تا تو را در درگیری‌های داخلی خویش، داور کنند، سپس هیچ رنجشی از قضاوت تو در دل نداشته باشند و کاملاً تسلیم شوند».^۹ از طرفی این فرمان‌برداری و اطاعت باید همراه با تعظیم و مبتنی بر محبت باشد، زیرا رسول‌الله فرمود:

«لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ

هیچ یک از شما مؤمن نخواهد شد تا اینکه من نزد او از پدر، فرزند و همه مردم (عزیزتر) و دوست داشتنی‌تر باشم».^{۱۰} حافظ ابن‌رجب می‌گوید: «محبت حقیقی،

پیامبر خدا اطاعت و محبت خود را شرط پذیرش اعمال ما در پیشگاه خداوند و راه ورود به بهشت قرار داد و فرمود:

«مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ

کسی که کاری را انجام دهد که فرمان ما بر آن تعلق نگرفته باشد، پس آن کار مردود است».^۶

و فرمود:

«كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَن أَبَى. قَالُوا:

يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَن يَأْبَى؟ قَالَ: مَنْ أَطَاعَنِي دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَمَن عَصَانِي فَقَدْ أَبَى

همه امت من وارد بهشت می‌شوند، جز آنان که ابا ورزند، گفتند: یا رسول‌الله چه کسی ابا می‌ورزد؟ فرمود: کسی که از من فرمان‌برداری کند، وارد بهشت می‌شود و

کسی که از -فرمان- من سرپیچی کند، (از ورود به بهشت) ابا ورزیده است».^۷

روشن است که آن فرمان‌برداری و اطاعت، تحقق نخواهد یافت مگر اینکه با رضایت و تسلیم کامل باشد. یعنی انسان باید در همه زمینه‌های

می‌طلبد تا انسان در همه دوست داشتنی‌هایش از معشوق و محبوب خویش پیروی و همراهی پیشه کند و از دوست داشتن ناپسندها بپرهیزد.^{۱۱} ابن حجر گوید: «در این جا مراد از محبت، محبت اختیاری و ارادی است، نه محبت طبعی».^{۱۲} انسان با شناخت دقیق رهنمودهای رسول‌الله و دنبال کردن وضعیتی که پیامبر خدا در حالت‌های مختلف داشته است، به این مقام ارجمند دست می‌یابد. شکی نیست که انسان مسلمان به این نکته ایمان دارد که رهنمود نبوی بهترین و کامل‌ترین رهنمودی است که بشریت تاکنون با آن آشنا شده است؛ و انسان مؤمن به اندازه نزدیکی، همراهی و هماهنگی‌اش با این روش و رهنمود، پلکان ترقی را خواهد پیمود و به کمالات انسانی و اخلاقی دست خواهد یافت. به همین دلیل است که خداوند او را پیشوای مردان و الگوی همگان قرار داد و فرمود:

«لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَ الْيَوْمَ الْآخِرَ وَ ذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا
رسول‌الله برای شما الگوی نیکو است، برای کسانی که به (رحمت) خداوند و (امتیازات) جهان دیگر (قیامت) امیدوارند و خداوند را بسیار یاد می‌کنند».^{۱۳}

از آن جایی که ماه مبارک رمضان از ارزشمندترین و مقدس‌ترین موسم‌های اسلامی و از مناسب‌ترین فرصت‌هایی است که بنده می‌تواند به آفریدگار مهربانش تقرب جوید و با تبعیت از پیامبرش به خشنودی او نایل آید، ضرورت اقتضا می‌کند که رهنمود و روش او را آشنا شود؛ آری او در سراسر زندگی پر از تلاش و کوشش، در مسیر بندگی و

فرمان‌برداری می‌کوشید تا خدایش از او خشنود گردد. در ادامه به بررسی صفاتی از سیره عملی پیامبر اکرم (ص) پیش از ماه مبارک رمضان و احوال معنوی آن حضرت پرداخته و از این رهگذر، ره‌توشه‌ای برای مؤمنان و پیروان آن حضرت فراهم می‌سازیم.

احوال پیامبر پیش از فرارسیدن رمضان

پیامبر در دنیا پارساپیشه بود و به الطاف و عنایات خداوند و جهان آخرت ایمان داشت و مشتاق آخرت بود؛ لذا با فرا رسیدن موسم طاعت و بندگی، بسیار سرخوش و شادمان می‌گشت و از دریافت پیایی رحمت و برکت ماه صیام استقبال می‌نمود، در واقع او فرمان مولایش را گردن می‌نهاد که فرمود:

«قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَ بِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ

از فضل و رحمت پروردگارت سخن بگو و (البته) باید به آن دل خوشی بود و شادمان شد (چون) این از آنچه آنان گردآوری می‌کنند بهتر است».^{۱۴}

این آیه بیان‌گر آن است که خشنود شدن برای خیرات و برکاتی که خداوند نازل می‌کند، بهتر است از خشنود شدن انسان‌ها برای سرمایه‌ها، کالاها و گنجینه‌های دنیا، بنابراین برای نازل شدن احکام و فرایض اسلامی در قرآن و در رأس آن روزه ماه مبارک رمضان باید خشنود شد.^{۱۵}

علامه سعدی معتقد است، نعمت دین که با سعادت و خوشبختی هر دو جهان ارتباط دارد؛ از لحاظ ارزشی، هیچ ارتباطی میان آن و میان

سرمایه‌های دنیا که فناپذیر است، وجود ندارد، زیرا نعمت‌های دنیا فانی است و نعمت‌های اخروی جاودانه است، بدین خاطر خداوند فرمان داده است که فقط در قبال فضل و رحمت او خشنود شوید، چون این باعث گشایش و نشاط روحی و شکر و سپاس پروردگار و تقویت آسایش روانی می‌شود، کسب و وابستگی به علم و ایمان هر چقدر بیشتر باشد به رونق آن دو می‌انجامد؛ بر خلاف خشنود گشتن به شهوت‌ها و لذت‌های دنیایی یا خشنود گشتن به کارها و چیزهای باطل که قطعاً این خشنودی ناپسند و ناشایست است. چنان که خداوند موضع‌گیری قوم قارون را گوشزد فرمود هنگامی که آنان به او یادآور شدند:

«لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ

(مغرورانه) شادمانی مکن که خداوند شادی کنندگان (سرمست از غرور) را دوست نمی‌دارد»^{۱۶}.

و چنان که خداوند در مورد کسانی که با گرایش به باطل و انجام کارهای خلاف، شادمان شده بودند فرمود:

«فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ

و چون پیامبرانشان دلایل آشکار برایشان آوردند، به آن چیز (مختصری) از دانش که نزدشان بود خرسند شدند، (سرانجام) آنچه به ریشخند می‌گرفتند آنان را فرا گرفت»^{۱۷}.

روشن است که انسان در موسم انجام کارهای نیک و زمان‌های تقرب، در مسیر منتهی به خشنودی و رضایت خداوند، سریع‌تر حرکت می‌کند

و راه رفعت و تقرب را شتابان می‌پیماید و کسب خشنودی پرودگارش را جدی‌تر دنبال می‌کند و پیش می‌رود. این امر به ویژه در هنگام غنیمت شمردن فرصت اطاعت و بندگی و تقویت همت و آمادگی بیشتر، اثربخش‌تر است. بهترین دلیل برای اثبات این ادعا منش و احوال رسول‌الله است. او در رمضان بیش از ماه‌های دیگر برای عبادت آماده می‌شد و با روحیه‌ای از رمضان استقبال می‌نمود تا روانش بر انجام نیکی انس گیرد و با نشاط‌تر شود و فرصت‌ها را به طور کامل غنیمت شمرد، و کل ماه رمضان را در آمادگی و بازگشت به سوی خدا سپری کند. حضرت رسول (ص) قبل از فرارسیدن ماه مبارک، چند اقدام مهم انجام می‌داد که او را برای آمادگی بیشتر در رمضان یاری می‌کرد. بارزترین این اقدامات عبارتند از:

زیاد روزه گرفتن در شعبان

برای آن که روانش برای روزه رمضان بهتر آماده گردد، در شعبان به گرفتن روزه نفل روی می‌آورد. زنان پیامبر این مطلب را چنین بازگو نموده‌اند:

«كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ حَتَّى نَقُولَ لَا يَفْطِرُ، وَيَفْطِرُ حَتَّى نَقُولَ لَا يَصُومُ، وَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَكْمَلَ صِيَامَ شَهْرٍ قَطُّ إِلَّا رَمَضَانَ، وَمَا رَأَيْتُهُ فِي شَهْرٍ أَكْثَرَ مِنْهُ صِيَامًا فِي شَعْبَانَ

رسول‌الله آنقدر روزه می‌گرفت که می‌گفتیم: او روزه‌اش را نمی‌شکند و بعضی اوقات چنان پیوسته روزه نمی‌گرفت که می‌گفتیم: او دیگر روزه نمی‌گیرد و پیامبر را ندیدیم که

روزه گرفتن ماهی جز رمضان را به پایان برد و کامل گرداند و - چنان که - او را ندیدیم هیچ ماهی را بیش از شعبان روزه بگیرد».^{۱۸}

در روایت دیگر چنین آمده است:

«وَلَمْ أَرَهُ صَائِمًا مِنْ شَهْرِ قَطُّ أَكْثَرَ مِنْ صِيَامِهِ مِنْ شَعْبَانَ، كَانَ يَصُومُ شَعْبَانَ كُلَّهُ، كَانَ يَصُومُ شَعْبَانَ إِلَّا قَلِيلًا

او را هرگز ندیدیم که هیچ ماه را بیش از شعبان روزه بگیرد، او کل شعبان را روزه می گرفت یا جز اندکی از آن را روزه می گرفت».^{۱۹}

لذا با توجه به دو روایت بالا، زیاد روزه گرفتن در ماه شعبان شایسته و نیکو است. دانشمندان معتقدند: روزه گرفتن در شعبان (در کنار روزه رمضان) جایگاه سنت (و نمازهای نفل) را در کنار نمازهای فرض دارد و گویا روزه گرفتن این ایام مقدمه‌ای است برای استقبال از رمضان. بدین سان روزه گرفتن شش روز از ماه شوال، بعد از رمضان مانند نمازهای سنت (نفل) پس و پیش نمازهای فرض است.^{۲۰}

کسی که در احوال مردم به تأمل پردازد؛ خواهد یافت که این بخش از رهنمود پیامبر در این زمان، اندکی به فراموشی سپرده شده است. پس کجایند کسانی که برای در پیش گرفتن راه رشد و تعالی، آستین همت بالا زنند و روح و روان خویش را برای دستیابی به اهداف سودمند عبادی این موسم مبارک آماده سازند؟! کجایند پژوهشگرانی که راه دستیابی به کمال را در الگوبرداری از روش و منش پیامبر بدانند و رهنمودهای او را دنبال نمایند؟! درک این حقیقت را از خدای مهربان توفیق و یاری می طلبیم.

مژده دادن پیامبر به یارانش در مورد فرارسیدن رمضان

پیامبر یارانش را برای کوشش و تلاش عبادی بیشتر در رمضان آماده می ساخت. برای پیشبرد این هدف و کاربردی کردن آن از ویژگی‌های رمضان و افزایش پاداش‌ها در این ماه مبارک می فرمود:

«إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ فَتَحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ وَسُلِسِلَتِ الشَّيَاطِينُ

آن گاه که ماه رمضان درآید درهای آسمان گشوده و درهای جهنم بسته و همه شیاطین در بند می شوند».^{۲۱}

و فرمود:

«إِذَا كَانَ أَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ صُفِّدَتِ الشَّيَاطِينُ وَمَرَدَةُ الْجِنَّ، وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ النَّارِ فَلَمْ يُفْتَحْ مِنْهَا بَابٌ، وَفُتِّحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ فَلَمْ يُغْلَقْ مِنْهَا بَابٌ، وَيُنَادِي مُنَادٍ: يَا بَاغِيَ الْخَيْرِ أَقْبِلْ! وَيَا بَاغِيَ الشَّرِّ أَقْصِرْ! وَلِلَّهِ عُنُقَاءٌ مِنَ النَّارِ وَ ذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ

چون اولین شب ماه رمضان باشد شیاطین و سرکشان جنی در بند شوند و درهای آتش -جهنم- محکم بسته شود و هیچ دری از آن باز نشود و درهای بهشت باز شوند و هیچ دری از آن بسته نشود و هاتفی بانگ دهد: ای جوینده نیکی‌ها باز آی! و ای جوینده زشتی‌ها دست بردار! خداوند را در این ماه آزاد شدگانی است که از آتش جهنم آزاد شوند و این (امر) هر شب است».^{۲۲}

یعنی: هر شب افرادی از آتش جهنم آزاد می شوند. پیامبر فرمود:

«أَتَاكُمْ رَمَضَانُ شَهْرٌ مُبَارَكٌ فَرَضَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْكُمْ صِيَامَهُ تَفْتَحُ فِيهِ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَتُعَلَّقُ فِيهِ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ وَتُعَلَّقُ فِيهِ مَرَدَةُ الشَّيَاطِينِ لِلَّهِ فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ مِنْ حُرْمٍ خَيْرَهَا فَقَدْ حُرِّمَ

ماه رمضان سویتان آمده است! روزه گرفتن (روزهای) آن را خداوند بر شما فرض گردانده، در آن درهای آسمان باز و درهای دوزخ بسته می‌شوند سرکشان شیاطین در این ماه در بند شوند خداوند در آن شبی دارد که از هزار ماه بهتر است. کسی که از خیر و نیکی آن محروم شود در حقیقت محروم (واقعی) است».^{۲۳}

و فرمود:

«إِنَّ فِي الْجَنَّةِ بَابًا يُقَالُ لَهُ: الرَّيَّانُ، يَدْخُلُ مِنْهُ الصَّائِمُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ يُقَالُ: أَيْنَ الصَّائِمُونَ؟ فَيَقُومُونَ لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ فَإِذَا دَخَلُوا أُغْلِقَ فَلَمْ يَدْخُلْ مِنْهُ أَحَدٌ

به راستی بهشت را دری است که ریّان نام دارد و روز قیامت روزه‌داران از آن وارد بهشت می‌شوند و هیچ‌کس جز آنان از آن در نیابند پس چون همگان از آن در به بهشت شوند آن در بسته شود و دیگر کسی از آن وارد نشود».^{۲۴}

زیبنده است دعوت‌گران حق و پاسداران وارستگی برای نشر این فرموده‌های گهربار پیامبر، همت ورزند و مردم را به فرارسیدن رمضان مژده دهند، فضایل و برکاتش را به آنان یادآور شوند

و حسن بهره‌برداری از اوقات و انجام نیکی‌های بیشتر را، آموزش دهند، تا آدمیان بیش از پیش برای استقبال از آن آماده شوند و برای چگونگی انجام این عبادت به جستجو بپردازند و ثمرات را بچینند و از فوایدش بهره‌مند شوند.

حیف است اوقات گران‌بهای ماه مبارک به امورات مباح مانند سرگرم شدن به تهیه خوراکی‌های گوناگون و غوطه‌ور شدن در فراهم آوردن انواع لذت‌های مباح سپری شود، که نزدیک است اهداف و مقاصد روزه را تضعیف کند. از پروردگار مهربان می‌خواهیم ما را هدایت و توفیق دهد آن‌گونه شویم که او می‌پسندد.

احکام روزه در بیانات پیامبر اکرم (ص)

یقیناً انسان موفق در عرصه ایمان و عمل صالح، کسی است که پیامبر را بیشتر الگوی عملی خود قرار دهد و از روش و منش او بیشتر پیروی کند.

پیامبر رمضان را روزه نمی‌گرفت مگر با شهادت شاهدهی که هلال را رؤیت کرده بود و یا سی روز شعبان کامل گشته بود.

این ویژگی برای اثبات حلول ماه رمضان آن صلاحیتی را ایجاد می‌کند که در هر زمان و مکانی قابل اجرا باشد، زیرا از اسباب و وسایل قابل مشاهده و در دسترس عموم استفاده شده است. احادیثی که رؤیت هلال را شرط روزه گرفتن رمضان قرار داده‌اند این نکته را مورد تأکید قرار می‌دهد. مثلاً ابن عمر می‌گوید:

«تَرَأَى النَّاسَ الْهَالِلَ فَأَخْبَرْتُ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنِّي رَأَيْتُهُ فَصَامَهُ وَأَمَرَ
النَّاسَ بِصِيَامِهِ

مردم با یکدیگر به رؤیت هلال پرداختند و
من موضوع را به پیامبر بازگو نمودم و گفتم
من هم هلال را رؤیت کردم، پس رسول الله
روزه گرفت و مردم را هم به روزه گرفتن
فرمان داد.^{۲۵}

ابن عباس گوید:

«جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
فَقَالَ إِنِّي رَأَيْتُ الْهَلَالَ - قَالَ الْخَسَنُ فِي
حَدِيثِهِ: يَعْنِي: رَمَضَانَ - فَقَالَ: أَتَشْهَدُ أَنْ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: أَتَشْهَدُ أَنْ
مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ؟، قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: يَا
بِلَالُ أَدْنُ فِي النَّاسِ فَلْيُصُومُوا عِدًّا

مردی اعرابی به نزد رسول الله آمد و گفت:
من هلال - یعنی هلال رمضان - را رؤیت
نمودم او فرمود: آیا تو گواهی می دهی که
معبودی جز الله، لایق پرستش نیست؟
و مرد گفت: بله پیامبر فرمود: آیا گواهی
می دهی که محمد پیامبر خدا است؟ اعرابی
گفت: بله، پیامبر فرمود: بلال! در میان مردم
اعلام کن تا فردا روزه بگیرند.^{۲۶}

این حکم پیامبر یکی از ویژگی های ارزشمند
و مهم را تبیین می کند که دست اندرکاران
ارتباط های دینی با مردم و در رأسشان عالمان
دینی و مصلحان، نیازمند آنند، و آن عبارت است از
اعتماد کردن به عموم مردم و پذیرفتن حرفشان؛
لذا تا از مردم رفتار و گفتاری که خلاف عدالت و
شایستگی است سر نزده و یا خلاف عقل کاری

نکنند و مصلحت شخصی را دنبال نکنند؛ باید گفته
مردم را حجت قرار داد و پذیرفت؛ زیرا رسول الله
سخن اعرابی را که از عموم مردم بود؛ در یک
امر دینی مهم و رکن بلندمرتبه اسلام (روزه که از
ارکان اسلام است) پذیرفت، و این مطلب مهمی
است که انسان های بدبین و بداندیش باید آن را
آویزه گوش و مد نظر قرار دهند، کسانی که در
امور عمومی و مردمی سخت گیری روا می دارند
باید رفتار خویش را با این عملکرد پیامبر تصحیح
نمایند و مسیر راست و درست را در پیش گیرند!

از جمله احادیثی که اتمام شعبان را حجت آغاز روزه
قرار می دهد؛ (چنانچه رؤیت امکان پذیر نباشد، می شود
به اتمام شعبان استناد کرد) بر اساس این حدیث است:
«صُومُوا لِرُؤْيَيْهِ وَأَفْطِرُوا لِرُؤْيَيْهِ، وَأَنْسَكُوا لَهَا،
فَإِنْ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَأَكْمِلُوا ثَلَاثِينَ، فَإِنْ شَهِدَ
شَاهِدَانِ فَصُومُوا وَأَفْطِرُوا

با رؤیتش (هلال) روزه بگیرید و بخورید و
پیوسته آن (هلال) را دنبال کنید پس اگر
هلال به علت ابری بودن هوا بر شما پوشیده
ماند، پس سی روز را کامل کنید ولی اگر دو
نفر به رؤیت هلال شهادت دادند پس روزه
بگیرید و بخورید.^{۲۷}

و فرمود:

«الشَّهْرُ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ لَيْلَةً، فَلَا تَصُومُوا حَتَّى
تَرَوْهُ، فَإِنْ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَأَكْمِلُوا الْعِدَّةَ ثَلَاثِينَ
هر ماه ۲۹ شب است؛ لذا تا آن (هلال) را
ندیدید روزه بگیرید. ولی اگر به علت ابری
بودن هوا، هلال بر شما پوشیده ماند، پس
تعداد - ایام شعبان - سی روز را کامل کنید.^{۲۸}

نتیجه‌گیری

از خداوند بزرگ می‌خواهیم که ما را هر چه بیشتر بآدین خویش آشنا گرداند و پیروی از پیشوای پیامبران را نصیب ما کند و امت ما را به وحدت و یکپارچگی فراخواند و رهبران دینی را توفیق عنایت فرماید تا حرفشان یکی شود و همگان از رهنمود استوار آن فرزانه یگانه پیروی کنند.

آن معلم فرزانه و دل‌سوز حضرت رسول اکرم (ص) از این موسم ایمانی استقبال می‌کرد و خویش را پیش از فرا رسیدنش آماده می‌ساخت، پس ای کسی که به رحمت و لطف خدا در این جهان و دیگر جهان امید داری، تو نسبت به این روش و منش در کجا قرار داری؟! یقین بدان که رمضان میهمانی است عزیز و گران‌قدر که باید آن را غنیمت شمرد، آری این میهمان به جمع مؤمنان درمی‌آید، غافلشان را هشدار می‌دهد، هشیار و بیدارشان را یاری می‌کند، آگاهشان را نشاط می‌بخشد و همت همگان را در جهت انجام کارهای نیک تقویت می‌کند، آنان را از گناهان و زشتی‌ها و از هوسرانی و شهوت‌پرستی و سرگرمی‌های نادرست دور می‌کند، تا مساجدشان آباد، و روحشان آرامش گیرد و عبادتشان جهت یابد و تلاش‌گیشان پیروز گردد و شیطان از جمعشان طرد شود. پس ای عزیز چقدر شایسته است که برای استقبال از رمضان آمادگی کامل داشته باشی و خودت را برای بهره‌برداری از اوقات و استفاده درست از لحظات آن آماده کنی؛ لذا با انجام کارهای زیر می‌شود این مهم را دنبال کرد:

* باید به سوی توبه شتافت؛ از همه گناهان دست

کشید و توبه نصوح نمود تا روح و روان و جسم و جان از گناهان شستشو یابد و راه پاکی را در پیش گیرد.
- باید به کسب آگاهی و شناخت همت گماشت و اهداف و مقاصد دین را دانست.
- باید برای استفاده بهتر از اوقات رمضان اولویت‌بندی کرد و اوقات را دسته‌بندی نمود و در این راه دوست و یاور برگزید و کارهای نیک را انجام داد.
خدایا همگان را برای کارهای نیک توفیق بده و ما را بر فرمان‌برداری از دستورات و دوری و پرهیز از خشمت یاری کن! آمین.

پی‌نوشت:

۱. دکترای شریعت از دانشگاه الازعاعی لبنان
۲. پژوهشگر و نویسنده
۳. قرآن کریم، سوره حشر، آیه ۸
۴. قرآن کریم، سوره نساء، آیه ۸۰
۵. قرآن کریم، سوره آل‌عمران، آیه ۳۱
۶. صحیح مسلم، ح ۱۷۱۸
۷. صحیح بخاری، ح ۷۲۸
۸. ابن‌کثیر، تفسیر القرآن العظیم، ج ۱، ص ۵۲۱
۹. قرآن کریم، سوره نساء، آیه ۶۵
۱۰. صحیح بخاری، ح ۱۴ و صحیح مسلم، ح ۹۲
۱۱. جامع‌العلوم و الحکم، ج ۱، ص ۳۸۹
۱۲. ابن‌حجر، فتح‌الباری، ج ۱، ص ۵۹
۱۳. قرآن کریم، سوره الأحزاب، آیه ۲۱
۱۴. قرآن کریم، سوره یونس، آیه ۵۸
۱۵. طبری، جامع‌البیان، ج ۶، ص ۵۶۸
۱۶. قرآن کریم، سوره قصص، آیه ۷۶
۱۷. سعدی، تفسیرالکریم‌الرحمان، ص ۳۶۷
۱۸. سنن نسائی، ح ۲۳۵۷
۱۹. صحیح بخاری، ح ۱۹۶۹
۲۰. صحیح مسلم، ح ۲۳۵۷
۲۱. صحیح بخاری، ح ۱۸۹۹
۲۲. سنن ترمذی، ح ۶۸۲
۲۳. سنن نسائی، ح ۱۸۹۹
۲۴. صحیح بخاری، ح ۱۷۹۷
۲۵. سنن ابوداود، ح ۲۳۴۲
۲۶. سنن ابوداود، ح ۲۳۴۲
۲۷. سنن نسائی، ح ۲۱۱۶
۲۸. صحیح بخاری، ح ۱۸۰۸

